

SAMOBORSKI LIST

Ljetovališni vjesnik.

"Samoborski list" izlazi 1. i 15. u mjesecu. Pretprijava na cijelu godinu stoji K 4.—, na pođ. godine 2 K, na četvrt godine 1 K. S poštom ili s dostavom u kuću 48 fil., na godinu više. U Ameriku K 140 na godinu više. Pojedini broj stoji 20 filira.

Vlasnik i odgovorni urednik: M Kleščić.

Uprava nalazi se u Tiskari Eugena Košaka u Samoboru, Rambergova ulica br. 18.

Oglase prima uprava a plaća se za petitni redak u redakcijskom dijelu po 20 fil. u oglašnom 10 fil. Za oglase, koji se više puta uvrštuju, daje se znatan popust. Novci se šalju upravi, a rukopisi uredništvu "Samoborskog lista". Neplaćena se pisma ne primaju. Rukopisi se ne vraćaju.

God II.

U Samoboru, 15. veljače 1905.

Br. 4.

Samobor kao klimatičko lječilište.

I. Sastav zraka.

Udisanje zraka jest najvažniji uvjet za uzdržavanje čovječjega života. Dok čovjek bez hrane pogiba četvrti ili peti dan, gdjekada još kasnije, prestaje živjeti za tri časa, ako mu se oduzme zrak. U cijelom tijelu obavlja se neprekidno proces izgaranja ili oksidacije, te ga posreduje krv; krv se pak oksidira u plućima primajući sa zrakom kisik, s kojim se kemički veže, dalje po tijelu raznosi i na drugo staničje odaje. Atmosferički zrak sastoji se od kisika, dušika i ugljične kiseline u ovom razmjeru: kisik 20,96, dušik 79,00, ugljična kiselina 0,04. Osim ovih plinova uviјek može se naći vodenih para, ozona, te obične soli. Kao nečiste primjese nalaze se u zraku amonijak, dušikove kiseline i ostale nečiste u slici plinova te organske i anorganske prašine. Kisik je za život organizma apsolutno potrebit, dušik je sasma indiferentan plin, ne podržaje života i ne djeluje štetno. Ostale primjese jesu manje više dobre, dok su nečiste primjese u svakom pogledu štetne. Postoci kisika u zraku na cijeloj su gotovo zemljii jednak, manjima postaju tek na znatnijim visočinama. U običnim prilikama atmosfere množina kisika nije nikada tako malena, da bi po organizam nastala pogibao, naprotiv može biti kisik u zatvorenim prostorima tako izrabljen, da za podržavanje života više ne dostaže. Ako je u zraku više kisika no obično, to se je pokušima ustanovilo, da ga organizam ne prima više nego je potrebito; ako ga pak silom uzme više, to cijelo tijelo postaje tromije, bilo mirnije a broj disaja manji.

Ozon sastoji se od jednoga molekula i jednoga atoma kisika. Imade ga u veoma malenim količinama uviјek u zraku, a stvara se u većoj mjeri nakon oluja i grmljavina, te posjeduje neki osobiti miris po sušenom mesu. Ozon imade veliko svojstvo oksidiranja. Kroz oksidiranje raskužuje, jer ubija miazme ili na njih tako djeluje, da im daljni razvitak prijeći. Radi toga odmah se i izradi u mjestima, gdje se nalazi gnijezd. Zbog ovih njegovih svojstava želi se u svim lječilištima

dokazati množinu ozona u zraku, te se osobito sva klimatička lječilišta hvalisu njegovim pojavnim, ali su sva mjerena sasma nepouzdana i svi navodi sigurno pretjerani. Mi se u Samoboru na nj nikako ne smijemo potužiti. Nakon pale rose može se svakim danom u cijeloj okolini mirisati, a nakon svake oluje uzdrži se po više sati u zraku u najvećoj intenzivnosti.

Ugljične kiseline nalazi se obično u zraku veoma malo, te u toj količini ne dolazi u obzir. Ako je industrija više proizvodi, to može postati pogibeljna po zdravlje. Manje je imade u zimi, više u ljeti, više noću nego po danu. U koliko nastaje kroz disanje, izgaranje i rastvaranje, odstranjuju je biline, kroz tako zvanu assimilaciju i kiše.

Veoma važne po čovječji organizam jesu u zraku primjese nečisti. Nečisti plinovi ili su produkt raspadanja organskih tvari ili nastaju uslijed nekih grana obrta i industrije, te ćemo ih pobliže promotriti. Močvarni plin i sumporovodik nastaju poglavito uslijed stagnacije vode te s tim skopčanog rastvaranja organskih tvari. Ovi plinovi djeluju veoma štetno i pogubno na zdravlje, te udisani u većim količinama mogu prouzrokovati otrovanje. Ovo štetno djelovanje tumači se poglavito tako, da ti plinovi kroz udisanje otimaju krv kisik. Amonijak, ugljična kiselina u većoj mjeri, sumporna i solna kiselina, sumporov amonij i dr. produkti su industrijalnih poduzeća, te uplivaju na razni način otrovno na tijelo. Prilike, koje pogoduju razvitu ovih štetnih plinova u Samoboru jesu slijedeće:

1. Stagnacija vode. Gradna je bistri i brzogorski potok, koji dolazi u Samobor posvema čist, imade u svako doba godine istu količinu vode izuzevši veoma naglog pada kiše, te mu i u najvrucim ljetnim mjesecima toplina ne nadmaši 16° R. Prema ovim svojstvima bila bi Gradna za Samobor kao klimatičko lječilište upravo idealan potočić, koji bi osvježavao grad, te odstranjuvao iz njega nečisti. Kultura načinila je, da Gradna na mnogo mesta stagnira, te je uslijed toga na više mesta po zdravlje upravo pogibeljna. Najvažnije stagnacije Gradne jesu mlinovi od „Zida-

nice“ do Bedeničićeva mлина, te od glavnoga mosta do mlinu kod sajmišta. Gornja stagnacija gubi se još kojekako, premda je i ondje kadšto smrad upravo nesnosan, čemu doprinose kožarnice, o kojima ćemo kasnije govoriti. Važnija je donja stagnacija, koja se nalazi upravo u srcu mesta. Tu se naočigled svega svijeta cijede zahodi ravno u stagnirajuću vodu, bacaju mrtve životinje, utapljuju žive, tu se pere nečisto rublje, kupa i pere marva i svinje, jednom riječi prava kloaka svih ljudskih i životinjskih otpadaka. Nije čudo, da se na tim mjestima u ljetnim mjesecima može opaziti, kako se iz vode neprestano dižu debeli mjeđuri kojekakvih plinova, rasprostirući smrdljivi i pogubni vonj. Korito od hotela „Jandrol“ do glavnoga mosta zapušteno je do skrajnosti, te se je stanarima u okolini upravo čuditi, kako mogu tu nečist uzdržati, koja bi se barem ondje lako mogla odstraniti. Neka bi još bilo, da Gradna pere svu nečist iz Samobora, ali onda se u svom toku ne bi smjela zaustavljati. Kod spomenutih mesta zaustavljaju zapreke vodu, sva nečist sakuplja se na dnu i pred zaprekama i tu se razvija trulež i gnijelež okužujući cijelu okolicu. Sa budućnosti Samobora kao klimatičkog lječilišta naruže je skopčana posvemašnja regulacija Gradne, te potpuno odstranjenje svih zapreka slobodnoga toka vode. Korito moralo bi od „Zidanice“ sve do Šimčeva mлина biti sasmostrosto i čisto. Tim bi se odstranile i pogibelji poplave, koje smo već doživjeli i koje nam još strašno prijete.

Iz trgovinskoga zastupstva.

Sjednica općinskoga odbora održala se 4. veljače. Prisutno 12 odbornika. Citaju se molbe za popunjene ovrhovoditeljskog mesta u općini. Izrađiva se Andrija Frank pod uvjetom, da za osam mjeseci nauči glazbu. — Cita se prijedlog g. Stj. Mihelića, da se kolje posjećeno u općinskoj šumi dade posjednicima vinograda jeftinije i da se radi toga ne prodaje na dražbi. Prijedlog se odobrava. G. Szentgyörgy predlaže uredjenje rasadnjaka za drvorede i drugo drveće. Odbor pri-

strat zavezuje se, ako cijena pušaka predraga nije, 100 komada prikupiti i spatići, 200 komada na revers primiti i u dogodaju potrebčine ove načad povratiti.

Ako si banjko vjeće izgleda, da takaj nekoliko urah od Žumberake granice ležeći Samobor pred nekolikom godinama strah robojućih bosanskih tolvajah u bližnjoj Bregani, gdje se tridesetnica našla, počutilo — sigurnosti radi kako svoje, tako i bližnje okolice potrebčinu dobro oružane narodne čete prevideti dostoje, magistrat dvojiti ne može, da ako drugač vezdačne vojne okolnosti dopuštaju, temeljita prošnja ova primjena i izpunjena biti će.

I ova zamolba nije bila bolje sreće od prijašnjih. Podban Mirko Lentulaj javlja magistratu: „da za oborunjanje narodne njegove straže za sada ništa učiniti moguce nije, jer je u samoj narodnoj vojsci, koja na granicama domovine navale neprijatelja susjedja, oskudica u oružju i djelebanu toljka, da joj se odavde sasvim doskočiti ne može, što bi se po razlogu naravi najprije učiniti moralno“.

Ispak je bio iste godine dobio općina za svoju narodnu gardu 300 pušaka. Neprestanim se molbama nije dalo više ogušiti, a stiglo je i mnogo osvojenoga oružja iz Italije, pa su tako oblasti mogle i našoj četi da uvelaju vrace kelle.

Poračnik u gardi Marcel Karai ovlašten je po magistratu, da doveze u Samobor 300 ko-

mada pušaka s bajonetima, sa željeznim šibama (Ladstöcke) i fišacima, od kojih je na svaku pušku pripadalo 30 komada. Ovo je oružje stavilo na uporabu gardi vrhovno vojno zapovjedništvo. Karai je dužnosti potpuno udovoljio i dopremio puške, a općina mu na njegov zahtjev izdala posebnu potvrdu o primjenim puškama.

Te su puške pobudile svojom veličinom i novom konstrukcijom općenu pažnju u Samoboru, to više, što su prispjele ravno iz talijanskoga rata. Puške su bile poškrapane krviju — kažu krviju Talijanaca — te su ih prije uporabe morali gardisti da očiste. Jedna je bila i nabijena. Juro Kocjančić s velikim ju je oprezom iz daljine ispalio, pri čem je hitac raskolio mladu šljivu u njegovu vrtu.

S puškama je nastupio i snažniji život u gardi. Odusjevljenje je poraslo. Nije to šala: izigrati pušaka dobiti u ruke oružje bojno i smrtonosno. Autoritet je gardi očito poskočio... To su čuteli oni, koji su budno pratili gardu na svakom njezinom koraku, a osjećali su to i sami gardisti stupajući junaci na svoje vježbe...

Garda je održavala svoje vježbe na travniku Klepacovu, nedaleko „zidanice“. Vježbalo se u rano jutro, obično od 5—8 sati, pa onda u predvečerje po dva sata. Na vježbe je svakiput pratila četu mježna glazba. Kao vrani vježbaleći istaknute se podčasnici Benceković, Juro Jurčić i

Samoborska narodna garda.

Napisao Bogumil Toni.

(Nastavak.)

30. listopada 1848. piše opet molbu radi pušaka na bansko vijeće tadašnji „sudec“ i proslavljeni illirski glazbotvorac Ferdinand Vizner, čija spomen-ploča resi danas zgradu trgovinskoga poglavarstva. Vizner obrazlaže svoju prošnju odlučnim razlozima, a mi je radi zanimljivosti, prenosimo u cijelosti.

„Buduć da kr. povlaštenoga trga Samobora položaj takav je“, — piše Vizner — „da na granicah treh država ležeći od svih stran od svakojake vrsti ljudih pohaja se, magistrat za svoju sigurnost i bližne okolice četu od 300 momaka u život stavlja je, koja samo do slo pušak i to tako zvane ličnice imade, — zato oprosio magistrat Njih. Preuzvišenost gospodina bana i feldmaršala grofa Radockia za 300 vojnicih pušaka, kako odpisi svjedoče, vendar poradi protivnih okolnosti takve zadobiti nije mogao.

U dogodaju, da je kroz Samobor 7000 pušaka ove dane iz Talijanske u Zagreb prispjelo, slobošćinu si uzima magistrat slavno bansko vijeće još jedanput preponizno umoliti, da pružaju zadobijenja pušaka kod slavne vrhovne vojničke oblasti milosrđivo poduprati bi dostojašo. Magi-

jedlog prima i odgđuje u tu svrhu oranicu "Podložnica". — Cita se molba "Društva za poljepšavanje Samobora", da općina pridonese 75 K za uredjenje zdenca pod Starim gradom i da se doznači drvo za jednu piramidu na Stražniku. Oba se prijedloga primaju. — Pjevačko društvo "Jeka" moli, da joj se dade jedna soba u školskoj zgradi na uporabu, budući da nema nijedne svoje prostorije. Molba se uvažuje. — G. Forko predlaže, da se biskupu Strosmajeru čestita od strane odbora njegovu 90. rođendanu. Odbor prima prijedlog sa "Živio Strosmajer!" — Cita se molba gosp. Levičara, mjesnoga suca, gdje pita zašto mu je uskraćena nagrada 120 K. Zakon o mjesnim sudovima (§ 3.) kaže izrijekom, da suci vrše službu besplatno. Budući da je općina još osim toga siromašna, ne može dati nagrade. Za savjesni i požrtvovni rad izrazuje se g. Levičar osobito priznanje u zapisnik — G. Joso Budi predlaže, da se nabavi stroj za spuštanje mrtvaca u grob. Prijedlog se prima. — G. Klešić predlaže, da se izdade najstroži nalog, da vlasnici kuća čiste svoje pločnike od snijega i leda. Prima se. — Stiglo je još i raznih molba, koje su većinom odbijene.

Naši dopisi.

Jastrebarsko, 7. veljače.

Hrv. pjev. društvo "Javor" imalo je koncem prošloga mjeseca redovitu glavnu skupštinu, na kojoj su jednoglasno izabrani: predsjednikom naš sugradjanin g. A. Bival, podpredsjednikom g. V. Rutnik, tajnikom g. S. Pahir, a blagajnikom g. I. Kozlovac.

To je društvo osnovano pred kojih 30 god., pak si je u svoje doba znalo steti budjenjem hrv. svijesti, moralne i materijalne pomoći i priznanja od domaćeg žiteljstva i okolišnih prijatelja naše lijepe pjesme.

Poradi kojekakvih nesuglasica u društvu, a i loših socijalnih prilika u samome mjestu, nadalo doba, da je društvo bitisalo, da ne reknemo postojalo samo na papiru.

Cim su istaknute neprilike odstranjene, ne samo da je društvo oživjelo, već je i procvalo osnutkom mješ. pjev. zboru i posebnog gudalačkoga zbora iz sredine samih članova.

Zivo se dakle nadajmo, da će društvo pod današnjom upravom, kojoj su na čelu novoizabrani ljudi, lijepo uspijevati, domoci se nekadanjega priznanja i potpore domaće i strane, što mu od srca želimo!

Domaće vijesti.

Jubilej. Rijetku svečanost, 20-godišnjicu svoga župnikovanja u Sv. Martinu slavio je vele časni gosp. župnik Oskar pl. Simić 5. veljače. Tko je i što je gospodin svečar znade to dobro svatko. Njegovo plemenito srce pozna ne samo mlađe i staro u njegovo župi već i mnogi njegovi iskreni prijatelji i znaci. Po riječima sv. pisma, on je dobar pastir, koji pase svoje duhovno stado već dvadeset godina pun mladenačke volje

Krušec. Stražmeistar Jurčić bijaše tako gorljiv i oduševljen gardist, da je jednom ostao puna tri dana od kuće zadržavši se u poslu garde kod kapetana Bahovca. Njegova mlada žena videći, da joj se muž ne vraća, spremila se na put k rodbini, pa je trebalo i kapetanove intervencije, da se stvar opet izravnala. Na vježbe je bio dužan svaki gardist marljivo polaziti; tko nije došao, imao je izostatak valjanim razlozima opravdati. Nekoje gradjani, koji su bili zapriječeni dolaziti točno na vježbanje, podnose posebne molbe na općinu, da im se izostaci oproste. Tako "purgar" Franjo Kralj preporučuje se u milost slavnoga odbora, e bi mu se dopustilo, da ne treba na svaku zapovijed doći, jer kad zabubnja na vježbu, on mora da zatvorí svoj dučan i pri tome trpi znainu štetu. Gardist Juraj Pavlović potužio se ča na zagrebačku županiju radi kazni, koje su ga imale zadesiti poradi nedolaska k vježbama. Ujedno je zamolio, da se premjesti te prve satnije u drugu budući da je prije podne vezan više o svoj zanat, a potonja satnija vježba poslije podne. Žup.-kot. sudac Vjekoslav Svacjer javlja doista mjesnomu sucu Ferdi Vizneru, da je podžupan odredio premještaj Pavlovićev u drugu satniju i da mu valja otpustiti dotada zaslužene kazni. Tom zgodom priopćuje i zaključak sjednice upravnoga odbora županije zagrebačke od 26. srpnja 1848. o vježbanju narodnih četa. Zaključak glasi:

i pun samoprijegora. On je onaj, koji se ne daje smesti ničim u svetoj dužnosti svojoj, da spase mile ovčice, već usprkos svega, usprkos svemu poteškoća radi kroz sve to vrijeme neumorno u vinogradu Gospodnjem na slavu Božju a spas svoga stada.

Vele časnomu svečaru, vrlomu i ljubaznom prijatelju, skromnomu i vrlomu otadžbeniku neka Bog dade doživjeti još dugi niz godina na korist i veselje naroda svoga, svojih prijatelja i znanaca. (Ovim se željama pridružuje od srca. Ur.)

Sveti-Martinščanin.

Iz Hrv. Stupnika piše nam prijatelj našega lista: Ovih dana rekao je narodni zastupnik našega kotara medju inim: "Gospodo moja, o tom nema sumnje, da samo onaj narod, koji tjeru uspješno gospodarsku politiku, koji je jednom riječju bogat, može se nadati, da će u političkoj borbi polučiti uspjeh". — To je svakako živa istina, pak nam je sveta dužnost svim silama nastojati, da pridignemo gospodarstveno naš narod.

U našoj miloj domovini dva su udruženja, koja su upravo za seljaštvo osnovana, a to su novčani zavod "Hrvatska poljodjelska banka", koja daje seljaštvu novac uz malene kamate u gospodarsvne svrhe i "Gospodarsko društvo", koje što direktno, što preko svojih podružnica promiče gospodarstvene interese.

U Stupniku imademo "Hrvatsku seljačku zadrugu", koja daje zajmove seljacima, da se s jedne strane otmu lihvarskih ruku, s druge pak strane, da si ulože u svoje gospodarstvo. Uz ovu zadrugu trebalo je, da se osnuje i gospodarska podružnica, što je i učinjeno ovih dana. Do sada imamo gospodarsku podružnicu u našem kotaru samo u Samoboru, koja je odvije udaljena od nas, a da zagrijemo većinu seljaka da budu članovi te podružnice.

Dne 5. veljače t. g. sastalo se oko 70 gospodara u školi, gdje je veleč. g. župnik Josip Lanović kratkom besjedom pozdravio nazočne istaknute svrhu, radi koje smo se sastali. Zatim je g. dr. Milan Krištof, posjednik u Lučkom, čitao i tumačio pravila gospodarske podružnice istaknute napose svrhu i blagodat za seljaštvo, koju će od nje imati. Iza toga prešlo se na izbor te je jednoglasno izabran za predsjednika Josip Lanović, za potpredsjednika dr. Milan Krištof, a tajnikom Bartol Tomečak, dok su u odbor izabrani: Eugen Kniewald, Blaž Konjušić, Juraj Horvat, Mijo Katrić, Vid Bedek i Mijo Studen.

Konačno je zaključeno na prijedlog tajnikov, da će izmjenice predsjednik, potpredsjednik, tajnik i odbornik Eugen Kniewald držati članovima predavanja o raznim granama gospodarstva,

Bog dao, ostvarila se želja utemeljitelja ove podružnice i donijela seljaku koristi, koje bi po svom zamišljanju moralu donijeti!

Minimax. Pred dosta brojnim općinstvom učinjen je 12. o. mj. pokus s ovom najnovijom spravom za gašenje. Stvar je lijepo uspjela, pa je bez svake sumnje, da se ovo gasilo može s najboljim uspjehom upotrijebiti tamo, gdje je vatra u zametku. Tim se dakako mnogo postizava,

"Za uzdržati medju narodnim četam, kako i medju ostalim narodom red i mir, upravljajući odbor nalaže gg. sudcem, da svu pozornost na to obrate, da broj junakah i njihovo vježbanje tako urede, da se poljodjeljstvu nikakva osobita šteta ne nanese".

Zapovjedništvo je garde nastojalo, da određuje vježbovno vrijeme u smislu rečenoga zaključka, ali je usuprot toga bilo i takvih gardista, koji su se pokazivali nemarnim u polasku vježba. Ovake su globili i osjetljivijim novčanim kaznama. Da bi gardisti lakše snosili napore vježba, često su im znali kapetani pružati okrepe: jutrom krepke šljivovice, a u veče rujnoga vinca. Za važnijih je zgora bila pogosćena čitava garda od svojih časnika.

Četa ne polazi samo na vježbe, nego se uparadjuje i kod različitih svečanih prilika. Ona dolazi k misi na rođendan i imandan Nj. Veličanstva, na godovno banovo i izlazi na tijelovsku procesiju sa svojom glazbom. Običajna je tada odredba magistrata: "Za povekšali pakovo svetačnost nalaže se g. Bišćanu, kapetanu narodne čete, da sa četom van izidje i pod službom božjom navadni salve dade".

Na Tijelovo jedne godine pribivala je garda ophodu zajedno sa satnjom gradiškanske pukovnije, koja se u to vrijeme nalazila u Samoboru.

jer gdje se ugušuju male vatre, ne dodje do velikih. Mi ćemo se zgodom još svratiti na ovo gasilo.

Pokladne zabave. 19. veljače: Obrtničko-radničko društvo "Napredak" krabuljni ples sa tombolom; 21. veljače: "Hrvatska čitaonica" koncert s plesom; 5. ožujka: "Hrv. pjev. društvo Jeka" koncert s plesom.

Korzo. Sva ona gospoda, koja žele sudjelovati kod ovogodišnjeg pokladnog korza, neka izvoleći na dogovor u petak, 17. veljače u 8 sati na večer u gostionu grada Trsta u sobu br. 5. I. kat. Posebni se pozivi neće razabiljati.

Kako su nastale poklade.

Od O. Gellera, prevela D. S.

Prije mnogo stotina godina živio je u dalekoj zemlji moćan kralj, koji je bio mudar i dobar, te ga je stoga ljubio cijeli njegov narod. Osim toga se je znao tako vješt i hrabar pokazati prama neprijateljima da ga se svi bojali; i tako je vladao u cijeloj njegovoj zemlji vječan mir i zadovoljstvo. Narodu, a i samom kralju bijaše najveća sreća i nuda jedina kćerka kraljeva, krasna plavokosa djevojka od 17 godina. U njezinim plavim očima zrcalila se je nevinost njezinog srca, puna radosti i veselja za život, a izraz blaga i mila joj lica bio je skroman i djetinski.

Kralj je ljubio od svega srca svoje dijete, tako i ne bi, bila mu je izvor veselja, kojega je on u svojoj starosti trebao, da ne zapane u tužne misli.

Sa sviju strana svijeta dolazili su mladi kraljevići i kneževići, da zaprose tu krasnu i milu djevojku, ali mlada kraljevna ne htjede ostaviti svog oca, kojega je toliko silno ljubila. Tako su se morali svi kraljevići i ostali prosci ožalošćeni vraćati; nekoji se dapače toliko nesrečni čutjeli, da su otišli u samostan.

Jedan od tih mučaljiv, ozbiljan, ukočenog pogleda i ledene srca došao iz daleke sjeverne zemlje. U toj je zemlji živio glasoviti čarobnjak, na kojeg se obratio mladi kraljevič, ne bi li mu pomogao začariti i osvetiti se mladoj djevojci. Čarobnjak srećan, da može poslužiti sinu svoga kralja listao je odmah po starim knjigama, vukao oko sebe kolobare, zatvarao se noću u svoju sobicu i dozivao sve podzemne duhove, dok mu nije uspjelo začarati zemlju.

Polagano se nagomilali tmurni oblaci po kraljevoj zemlji, i svi su očutjeli da neke nesreća dolazi. Gradovi su propali, šume opustjele, cvijeće ocvalo, livade se posušile, ptice zašutjene i sve bijaše pusto i mirno. I sunca nije bilo vidjeti, jer su ga zastrli crni, tmasti oblaci, te od plavetnog nebeskog svoda ne bijaše ni traga! Svi su ljudi zaboravili slatki posmijeh, koracali jedan uz drugoga kao sjene i ništa ih više nije moglo razveseliti. Iste su životinje očutjeli promjenu, te su prestale raditi svoj svagdanji posao. Kralj je obnemogao, nije više dolazio medju svoj puk, svečanosti se nijesu više održavale, poslanike nije primao, niti im podjeljivao odlikovanja. A siromašna kraljevna, videći oca svoga žalosnog,

vojništvo i gardi zapovijedao je kapetan Bišćan, budući da je bio po činu stariji od vojničkog zapovjednika. Kako me uvjeravaju neki gradjani, tadanji gardisti, garda je kod pucanja salve natkrili vojništvo, jer su gardisti opalili kô jedan, a vojnici pucali, "kao da se orasi istresaju". I vojnički su časnici tom zgodom pohvalili gardu.

Samo se dogodila na nesreću mala neprilika, koja dakako nije mogla da potamni slavu cijelokupne garde. Gardist Stjepan Poreden zaboravio je u puški željeznu šibu (Ladstock), koja je kod zapovijedi: "Feuer" preletjela preko Bahovčeve kuće...

9. srpnja 1850. stvoren je u općinskom vjeću zaključak, da se u ime općine podju pokloniti banu Jelačiću bilježnik, kapetan i Karal. Ban će prolaziti kroz Rakovpotok vraćajući se iz Rijeke, pa se ima pomenuta deputacija postaviti budućega četvrtka na licu mjesta. Ovom je prilikom preporučeno i kapetanu Bišćanu da s jednom kompanijom garde na Rakovpotok otidje i tamo da pozdravi bana.

Nijesam našao potvrde, da je garda udovoljila ovu preporuku. Bit će da ju je spriječila u tome daljina puta ili koji drugi uzrok.

(Nastavlja se se.)

plakala je i plakala i uz to sve više ginula. Sa sviju su strana svijeta došli učeni i vješti liječnici, ali nijedan nije znao pomoći mladoj djevojci. Činilo se, da je cijeli narod zahvatila ista bolest i da će od nje nastradati.

Nekog lijepog dana — bilo je zimi, a vani visok snijeg — prekoračio je granice ove žalosne zemlje veselo mladić, kakva nijesu jošte vidjeli u ovom kraju. Bio je odjeven u šaroliko odijelo, na plavokosoj je glavi nosio ludjačku kapicu, a iz njegovih dobročudnih i veselih očiju sijevale su same vragolije. On je neprestano pjevao veselu pjesmu o vinu i krasnom spolu, a nije mogao ni ravno zakoračiti, jer je neprestano skakutao i zbijao šale. Žalosni su stanovnici nesrećne zemlje gledali začudjeno ovog stranca putnika, ali se nijesu mogli da razvesele kraj njega, što više, navalili su na nj i predveli ga pred suca. Budući da se već od duljeg vremena nije nitko usudio u toj zemlji smijati, sudac nije znao, što da učini, već je zamolio za dopuštenje, da ga smije dovesti pred kralja. Teško se kralj dao nagovaratati, da primi putnika pred svoj prijesto. Pozvao je sve poslanike i cijeli dvor, koji se je sakupio u velikoj opustjeloj mramorskoj dvorani, koja je bila na više strana paučinom prepletena. Pokraj ozbiljnog i obnemoglog kralja, sjedila je bljeda i ožalošćena njegova kćerka. Prozori su dvorane bili tako zastrići, te se nijesu mogle razabrati ni zlatne odore visokih časnika. Kad je sve pripravno bilo, dovele su dvije dvorske straže stranoga mladića pred kralja, koji mu je dao skinuti okove, koje je nosio u tamnici. Mrkim pogledom ošinuo ga je kralj i dao znak, da se sud započinje.

Ali nije dugo potrajalao kad na sveopće začudjenje skoči mladić na noge i usklikne: „Kakovi ste mi vi nesretinci! Zar će te kroz cijeli Važivot nositi te sive naočale i ne ćete ništa od krasote svijeta vidjeti? Hoćete li uvijek bolovati? Skinite te sive očale i uzmite moje ružičaste!“ I za čas je oduzeo kralju sive naočale, koje mu je zlobni čarobnjak začarao i nataknuo mu svoje ružičaste.

Za čas očuti kralj, kako se novi život i snaga javila u njegovim žilama i kud je god pogledao, svuda je bio veselje i radost, miomirisno cvijeće i čuo pjev ptičica. Od radosti zagrljio kralj stranog mladića, pa se nasmija njegovom šarolikom odijelu i šalamu. I rastrga svojom opet jakom rukom zastore s prozora, da je zlatno sunašće rasvjetljilo veliku mramornu dvoranu i novim ga živom okrijepilo. Sakupljeni, pa i kraljevna, koji su još svi nosili očale čarobnjaka i nijesu još očutjeli moći ružičastih naočala, bili su nemalo začudjeni videći, kako se ponaša kralj. Ali to sve ne potraja dugo, jer je stranac pošao od jednog do drugog i izmijenio očale, tako da su sad svi imali ružičaste.

I eto neočekivane promjene! Ljudima se po kraljevoj zemlji opet povratilo veselje za životom, dolazile glazba za glazbom, stalo se opet plešati, pjevati, smijati se i zabavljati. I ljubav se opet povratila i poezija s njome, započela svadbeni veselji, a mlađa kraljevna postala opet krasotom, kao što je prije bila. I kad ju je za tim susjedni kraljević zaprosio, nije ga odbila, nego mu je ljubav od svega srca uzvratila. Svadba trajaće punih osam dana i bila je tako krasna kao bajna priča. I onome strancu bilo je dopušteno prisustvovati k toj svečanosti. Kod te prilike zapita ga kralj — koji mu je podijelio visoki red — tko je i kako se zove. Na to odgovori on: „Ja sam Princ Karneval i dolazim iz zemlje, gdje voda vječno veselje, ali je sada već i meni doba da se kući povratim i budući da mi se kod vas vrio svidja, obecajem, da će se na godinu u ovo doba opet k vama povratiti. Budu li se moje ružičaste očale do onda istrošile, donijet će vam novi!“ Na to se oprostio od kraja i mlađe kraljice i od svih ostalih. A kralj je nazvao taj veliki red, kojim je mlađog stranca odlikovao „red princa Karnevala“.

Princ Karneval održao je svoju riječ. Buduće godine u isto vrijeme došao je opet i s njim njegova cijela povorka, te donio svakomu ružičastu očalu, kroz koje su opet veselo i bezbrižno gledali ljudi u svijet.

I tu svoju riječ održao je i do danas, radiča se i svake godine svijet veseli, kad Princ Karneval dolazi s obećanom glazbom, plesom i veseljem na zemlju. Onda je svakomu slobodno za kratko vrijeme neugodne očale svagdanjega života promijeniti sa ružičastima, onima od Princa Karnevala!

Gospodarstvo.

Kad je prije desetak godina prvi produkt obnovljenih vinograda u našem kraju nailazio na lijepu i dobru prodaju, prihvatio se narod naš svojski oko obnove propalih vinograda. Rigolalo se kano na juriš, ne bi li se što prije dostiglo, što se je nehajem zanemarilo. Danas već nije tako. Vinska trgovina zapela je a lijepe nade vinogradara izjavile se. Vina imade dosta, ali se slabo prodaje. Uslijed toga je i znatno zapela regeneracija naših vinograda. Do potpunoga zastoja ipak još nije došlo, a i ne smije doći.

Ako dakle i nešto manje, ipak se je i ove zime rigolalo. A možda bi se bilo radilo i više, da nije bila zemlja zamrznuta. Rigolano zemljište valja prije sadjenja valjano uređiti t. j.: treba tlo poravnati. Kod nas se na to, kako smo nažalost ponajviše kod seljačkih posjeda opazili — malo pazi. Vec samo rigolanje obavljaju neki radnici tako zlo, da je površina tla puna jama i jaraka. Tko u takovo zemljište zasadi lozu, ona će mu slabo uspijevati i bit će podvržena svakavim bolestima. To dolazi od preobilja vlage, što se nakuplja i zadržaje u udubinama na površju zemlje, a od atle zalaže k žilju loze. To naoseb vrijedi za vinograde niskoga položaja i ilovastoga i glinastoga tla. Tko je dakle ove zime rigolao zemljište za vinograd, neka ne propusti rigoljanu zemlju dobro poravniti. Ako vinograd leži nisko, treba tlo na jednom kraju uzdignuti, a prema drugomu spustiti. S takvog će zemljišta voda naglo otjecati, pa će se tlo brzo osušiti, a loza će se pričuvati nužna toplina.

Ovaj mjesec mjesec mora vinogradar da si priredi još dvoje: kolje i gnoj miješanac, ako si ga nije već prije priredio. Tko nije dospio u jeseni da pognoj lozu, može to sada učiniti, čim okopni snijeg i zemlja se osuši. Kod toga i opet opominjemo naše vinogradare, da se okane dosadanjega nevaljalog načina gnojenja trsa. Oni gnoje trs tik oko stabla, a to ne samo da ne koristi trsu, već mu može prije škoditi. Naše je uvjerenje, da se to čini samo iz neznanja ili neopravdane štednje. Debeli glavni koren nema zadaču, da upija hranu i da hrani trs, nego je zato, da drži stablo trsa. Hrann pak upijaju one pokrajne u zemlji ragranjene tanahne žilice. K njima dakle treba sasuti gnoj, a to se obavi tako, da se vinograd pognoji između redova trsa. Ne valja gnojiti previše. Preobiljne hrane ne djeluju povoljno niti na lozu niti na njezin plod. Najračunalniji način gnojenja jest taj, da pognojimo jedne godine vinograd između redova samo po dužini, a druge ili treće godine da ga pognojimo opet između redova po širini. Tako će se korijenje trsa jednako razvijati na sve strane, a to će opet povoljno djelovati na cijelo razvitak trsa.

Ako gnoj miješanac stoji još od ljeta nagomilan u rpu, bit će u njemu mnogo ličinaka i grčica, a svakako ponajviše ličinaka od poznatoga škodljivca hrušta (kebra). Zato valja kod gnojenja upozoriti radnike, da gnoj pretresu, a ličinke, što ih u njemu nadju, da ubiju. Gdje se na to malo pazi, tamo se ne treba čuditi, ako ljeti po koji trs ugine.

Druga je briga vinogradarova: nabava kolja. I kod nas se već od godine do godine sve više opaža nestalica dobroga kolja, a pogotovo je već malo kestenovog kolja. A nema sumnje, da će za koju godinu biti još i gore. Uslijed toga su cijene kolju u zadnje vrijeme znatno poskočile, tako da je sada nabava kolja za svakoga vinogradara veoma važno pitanje. Međutim ima izgleda, da si mogu vinogradari u toj stvari vrlo lako pomoci. Treba se naime dati na gajenje kolosjeka, i to takova, koji će i na lošjem tlu dati brzo i dobroga i čvrstoga kolja.

Kako nas iskusni gospodari uvjeravaju najzgodnije je u tu svrhu gojiti bagrem ili akaciju.

Ona ne traži baš izabrano tlo, samo neka nije odviše vapnenasto ili šljunasto. Svatko si dakle može otkinuti komad lošijeg zemljišta i na njemu zagajiti akacije, pa će već za nekoliko godina imati dobroga jakoga i ravnoga kolja. Tko bi se dao na taj posao u većem opsegu, uvjereni smo, da bi erpio iz njega lijepu dobit. Napose bismo mogli našim općinama preporučiti, da pusta svoja zemljišta zagaje akacijama. Tim ne bi samo osigurali svojoj blagajni stalni godišnji prihod, nego bi i u gospodarskom pogledu koristile svojim općinama, jer je zeleno posušeno bagremovo lišće dobra hrana za blago, a bagremov evijet je izvrstan pašnjak za pčele.

Pokušajmo dakle, jer je uspjeh siguran. Tko želi, može si akacije uzgojiti u vrtu od sjemenaka; ali hitrije ćemo doći do cilja, da zasadimo jednogodišnje biljke. Ove se mogu nabaviti od poznate i solidne voćarske škole Fridrika Wanniecka u Lovrečini (pošta Vrbovec). Cijena je za tisuću komada slabije vrste 4 K, a bolje vrste 8 K. Ove su već do blizu pol metra visoke.

Kod nas je običaj, da se jame za sadjenje loze kopaju istom onda, kada se loza sadi. To je obično u travnju, a baš tada otvara se posao na sve strane, te je teško dobiti dobroga radnika. Da si taj posao donekle olakšamo, treba bar jedan dio toga rada da prije obavimo. Čim se dakle rigolano tlo dobro osušilo, treba ga nakoliti, a onda odmah prirediti jame za sadjenje. Zemlja, što je rigolanjem dospjela iznutrije na površinu, bladna je i pusta. Treba joj mnogo uzduha i topline. Ako dakle ranije iskopamo jame za sadjenje, usisat će i ona zemlja po nutritivnim značajkama, a ne korjenjake.

Primili smo knjigu „Uputa u vinogradarstvo“ ili kako treba uzgajati nove vinograde, da dobro uspijevaju i dobro rode“. Napisao Pavao Cesar. Ovo je treće prošireno izdanje ove knjige, pa već ova činjenica dokazuje, kako je djelice lijepo primljeno u narodu. Knjiga obaseže 212 stranica a stoji samo K 1·60. Tiskana je ukusno u ovdješnjoj tiskari E. Košaka. — Preporučujemo našim vinogradarima, da si nabave ovo korisno djelice. Dobiva se u svim knjižarama.

Vješta pralja

preporučuje se p. n. općinstvu. Na zahtjev dolazi i u kuće, te se osobito razumije u gladjenje rublja. Pobliže kod g. Mije Novaka, Draga br. 2.

Krojačka dvorana
Mirko Nepeši
u ZAGREBU
Ulica Marije Valerije broj 8
preporučuje se za najfiniju izradbu
odjela za gospodu
i dječake.
Veliko skladiste

ngležnih i bruskih tkanina

Tehna solidna i brza podverba uz najumjerenije cijene.

Vla. kr. zem. vlastom proglašena lijekovitom vodom rudnicom

APATOVACKA KISELICA

naravna alkalično-muriatična-litija kiselica, vrlo bogata uglijčnom kiselinom

Ikvrsno i povratak čisto stolno piće.

Glasoviti liječnički autoriteti prepisuju ovo kiselico s najboljim uspjehom kod svih bolesti protektivnih organa i grčica, proti vlastivima i rovima, kod želudčnog, plućnog, grčenog i svih drugih katarata, proti hemoroidima (zlatnoj zili), kod bolesti bubrega, mješuva kamence, čeberne bolesti, artritis i metatarsijske bolesti, spavavice i mnogih drugih bolesti. Prokušano ikvrsno i nenastrijivo sredstvo kod spojinih i mnogih drugih češnjskih bolesti.

Analiziraže ju prof. dr. E. Ludwig, c. i kr. dvorski savjetnik i kr. prof. dr. S. Bošnjaković.

Nagradjena na mnogim velikim strukovnim izložbama za 18 zlatnih medalja.

„Upraviteljstvo vrela APATOVACKE KISELICE“

Zagreb, Ilica br. 17.

Dobiva se u svim apotekama, travnjama mirodija, restauracijama i gostionama.

Javna zahvala.

Svoj gg. posjetnicima veteranskoga plesa kao i onima, koji su bud darovima, bud preplatama poduprli društvene svrhe, najučitivije zahvaljuje:

Odbor vojno-veteranskoga društva u Samoboru.

Iznajmljuje se stan

u Livadićevoj ulici,

sastojeći se od 2 sobe sa pokućstvom. Upitati se kod uprave lista.

Javna zahvala.

Svim mnogobrojnim prijateljima, znancima, rodbini i gradjanstvu trga Samobora, koji su pokojnog nam oca

PETRA ŠTULERA

do hladnoga groba sproveli, te kod dugotrajne i teške bolesti ga tješili, izričemo najsrdaćniju zahvalnost. Napose pak se zahvaljujemo kapelniku g. Konstantinu Vanjeku, te cijelokupnoj samobor. glazbi, koja je svom starom članu zadnju počast iskazala.

U Samoboru, dne 4. veljače 1904.

Tugujuća obitelj.

Javna zahvala.

Svim mnogobrojnim prijateljima, znancima, rodbini i gradjanstvu Samobora, koji su nam našeg milog i nezaboravnog sina

Miju Poredena

do hladnoga groba sproveli, odar mu vijencima okitili i time pokojniku svoju počast iskazali izričemo ovim putem našu najusrdniju zahvalu. Osobito zahvaljujemo vele učenoj gg. drima. Milanu Bišćanu i M. Juratoviću, koji su pokojnika za vrijeme bolesti liječili, te mu barem donekle njegovu bol ublažili.

Napose budi srdačna hvala vele časnomu svećenstvu i svim, koji su ga posjećivali i u njegovoj teškoj bolesti tješili.

Smrta budi iskrena hvala, a od Boga plaća.

Tugujući roditelji.

J. Zadobošek, limar

ugao Jurišićeve ulice ZAGREB Jelačićev trg 21.

Preporuča se p. n. gg. graditeljima i posjednicima za izradbu svih limarskih poslova, napose pak za

uvajanje vodovoda

kao i za uzpostavljanje

engleskih klozeta, kupališnih kaca i t. d.

Veliko skladište gotove limarske robe uz najumjerenije cijene.

Dućan: Jelačićev trg 21. Radiona: Palmetičeva ul. 19.

BENEDIKT GAJDA

urar i draguljar

ZAGREB, Marije Valerije ulica broj 4.

Trgovina svakovrsnih

satova, te zlatnine, srebrnine i dragulja.

Popravi satova obavljaju se brzo, točno i jeftino uz jamstvo.

Na izvanjskim naručbama i popravcima posvećuje osobitu pažnju, te ih izvršuje najsavjesnije.

Umjerene cijene.

Točna i pomna podvorba.

G. POPPOVIĆ

ZAGREB

Jelačićev trg br. 6.

Najveća

trgovina sjemenja, skladište boja
i četkarske robe.

Vanjskim narudžbama posvećujem osobitu pažnju.

Ivan Koudelka

slastičar

Ulica Marije Valerije broj 4 (u vlastitoj kući)
u ZAGREBU.

— Odlikovan na svjetskoj izložbi u Parizu 1889. —

Preporuča se za izvanjske naloge, naročito prigodom svatba, plesnih zabava i sličnih zgoda.

Podvorba brza i točna. Cijene umjerene.

Restauracija „k Senici“ Budjejovička pivana

u ZAGREBU

Ulica Marije Valerije br. 2, u sredini grada.
Rendez-vous Samoboraca. Najbolje vrste domaćih vina. Izvrsna kuhinja. Najpomnija podvorba.

Cijene umjerene.

Preporučuje se p. n. samoborskim gostima za mnogo-brojni posjet

Josip Klampfer, gospodaričar.

NARODNA KAVANA

— ZAGREB —

Jelačićev trg, ugao ulice Marije Valerije.

Najljepši položaj u sredini grada, krasne prostorije, pro-vidjene izvrsnom ventilacijom.

Najveći izbor tu- i inozemnih časopisa političkog, beletrističkog i humorističkoga smjera.

— Biljara —

Najtoplje se preporučuje

Belošević, kavanar.